

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 10So/8/2017
Identifikačné číslo spisu: 2016200210
Dátum vydania rozhodnutia: 28.03.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Hatalová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:2016200210.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa: Z. N., nar. XX.XX.XXXX, bytom S., zastúpený advokátkou JUDr. Angelikou Bůžek, AK so sídlom v Bratislave, Björnsonova 14, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta 8-10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.02.2016, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 21Sd/25/2016-33 zo dňa 27.10.2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 21Sd/25/2016-33 zo dňa 27. októbra 2016 m e n í tak, že rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13. februára 2016 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.02.2016, ktorým odporkyňa zamietla žiadosť navrhovateľa o vyrovnávací príplatok a poukázala na to, že tento nárok môže vzniknúť podľa 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení znení zákona č. 140/2015 Z. z., ak bol priznaný starobný dôchodok podľa predpisov Slovenskej republiky a poistenec spĺňa podmienky uvedené v citovanom ustanovení. Navrhovateľovi bol ale rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2010 priznaný predčasný starobný dôchodok a nie starobný dôchodok, ako vyžaduje ust. § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení, čím nespĺňa podmienku nároku, na čom nemení nič ani skutočnosť, že predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku sa mení na starobný dôchodok.

Navrhovateľovi nárok na náhradu trov konania nepriznal.

Krajský súd v Trnave preskúmal napadnuté rozhodnutie aj konanie, ktoré mu predchádzalo podľa tretej hlavy piatej časti O.s.p. s poukazom na ust. § 492 ods. 1 Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“)

a dospel k záveru, že rozhodnutie odporkyne je správne a opravný prostriedok podaný navrhovateľom je nedôvodný.

V odôvodnení rozhodnutia po citácii relevantných právnych predpisov súd uviedol, že navrhovateľovi bol rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2010 priznaný podľa § 67 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení a podľa čl. 46 ods. 1 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 predčasný starobný dôchodok. Predčasný starobný dôchodok sa po dovŕšení dôchodkového veku zmenil na starobný dôchodok.

Podľa názoru krajského súdu skutočnosť, že navrhovateľovi bol odporkyňou priznaný a vyplácaný predčasný starobný dôchodok, ktorým mal byť zabezpečený jeho príjem v starobe už v období pred získaním nároku na starobný dôchodok, je významnou skutočnosťou, ktorá ovplyvnila jeho nárok na vyrovnávací príplatok, ktorý vzniká podľa právnej úpravy uvedenej v § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku poukázal na to, že je potrebné zdôrazniť, že medzi predčasným starobným dôchodkom a starobným dôchodkom je rozdiel, ktorý spočíva v tom, že predčasný starobný dôchodca začína poberať starobný dôchodok ešte pred dosiahnutím zákonom stanovenej hranice dôchodkového veku, čím môže poberať dôchodok z rozličných dôvodov skôr, a tak sa dostáva voči poberateľom starobného dôchodku do určitej výhody, lebo poberá dôchodok zo všeobecného systému dôchodkového poistenia skôr ako poistenec, ktorý požiada o starobný dôchodok. Práve predčasný starobný dôchodok, ktorý bol navrhovateľovi priznaný a vyplácaný, ovplyvňuje nárok na vyrovnávací príplatok, ako vyplýva i zo znenia ust. § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení, ktoré pracuje iba s pojmom starobný dôchodok a nezohľadňuje poberateľov, ktorým bol vyplácaný predčasný starobný dôchodok. Správny súd má za to, že ak zákonodarca nevymenoval v ustanovení o nároku na vyrovnávací príplatok i poberateľov, ktorým bol priznaný predčasný starobný dôchodok, konal tak cielene s tým, že na nich sa tento nárok nevzťahuje, a preto nemožno ani prístup odporkyne označiť za nesprávny, pretože odporkyňa rozhodnutím rešpektuje právnu úpravu. Z uvedeného dôvodu súd nezistil rozpor s právnym predpisom a rozhodnutím odporkyne, ako ani porušenie základného práva a slobody upravené v čl. 12 Ústavy SR, resp. že by bol v súvislosti s rozdelením ČSFR navrhovateľ znevýhodnený a diskriminovaný a bolo by odňaté právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

Proti rozhodnutiu krajského súdu podal navrhovateľ v zákonnej lehote odvolanie prostredníctvom svojej právnej zástupkyne a navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zmenil, zrušil rozhodnutie odporkyne zo dňa 13.02.2016 č. XXX XXX XXXX X a vec jej vrátil na ďalšie konanie a zároveň, aby odporkyňu zaviazal na náhradu trov konania. Podľa jeho názoru krajský súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Uviedol, že rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2010 bol navrhovateľovi podľa § 67 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení priznaný od XX.XX.XXXX predčasný starobný dôchodok. Podľa odôvodnenia tohto rozhodnutia predčasný starobný dôchodok sa odo dňa dovŕšenia dôchodkového veku podľa § 69 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 555/2007 Z. z. stáva starobným dôchodkom. Odo dňa XX.XX.XXXX, kedy navrhovateľ dosiahol dôchodkový vek 62 rokov, je poberateľom starobného dôchodku.

Starobný dôchodok bol navrhovateľovi priznaný aj rozhodnutím Českej správy sociálneho zabezpečenia podľa § 31 ods. 1 zákona č. 155/1995 Sb. o dôchodovom pojištění a s ohľadom na čl. 46 ods. 1 Nariadenia (EHS) č. 1408/71 zo dňa 07.12.2012 a to od XX.XX.XXXX.

Navrhovateľ požiadal odporkyňu o priznanie vyrovnávacieho príplatku podľa § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení.

Podľa jeho názoru v čase uplatnenia žiadosti o priznanie vyrovnávacieho príplatku bol starobným dôchodcom, starobný dôchodok mu bol riadne priznaný. Argument súdu, že čerpaním predčasného starobného dôchodku si navrhovateľ „akoby“ vyčerpал výhody zo sociálneho systému, a preto sa na neho nevťahuje ust. § 69b ods. 1 zákona považuje navrhovateľ za irelevantný. Principiálne zákon nevylučuje, aby občania čerpali viaceré „výhody“ zo sociálneho systému, ak splnia kritériá. Navyše v čase uplatnenia nároku na predčasný starobný dôchodok navrhovateľom, nárok na vyrovnávací príplatok nebol stanovený zákonom a teda navrhovateľ sa nemohol rozhodnúť, ktorú z uvedených „výhod“ bude čerpať.

Navrhovateľ poukázal na to, že novela zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení a to zákona č. 140/2015 Z. z. nadviazala na pomerne dlho prejavujúcu nespokojnosť tých dôchodcov, ktorí doplatili na rozdelenie Českej a Slovenskej federatívnej republiky. Podľa všeobecnej časti dôvodovej správy zákonodarca novelou zákona sledoval odstrániť rozdiely vo vyplácanej výške starobného dôchodku medzi poistencami, ktorým je v dôsledku rozdelenia ČSFR a priznania dôchodkov z Českej republiky za obdobia zamestnania pred rozdelením ČSFR a dôchodkov zo Slovenskej republiky za obdobia dôchodkového poistenia po rozdelení ČSFR vyplácaný nižší dôchodok ako by im bol vyplácaný výlučne podľa právnych predpisov Slovenskej republiky s prihliadnutím na celú dobu dôchodkového poistenia, tak pred, ako aj po rozdelení ČSFR.

Navrhovateľ opakovane zdôraznil, že potreba tejto právnej úpravy vyplynula z dlhoročnej nespokojnosti slovenských a českých občanov s pravidlami nastavenými v súvislosti s rozdelením Českej a Slovenskej federatívnej republiky. Z dôvodu rozdelenia spoločného štátu ako objektívnej skutočnosti, ktorú navrhovateľ nemohol ovplyvniť a najmä v dôsledku zmluvy uzavretej medzi Slovenskou a Českou republikou zo dňa 29.10.1992 poberá časť starobného dôchodku podľa slovenských predpisov a časť podľa českých predpisov, čím je ukrátený na dôchodkových dávkach v porovnaní so situáciou, v ktorej by starobný dôchodok poberal výlučne podľa slovenských predpisov. Taktiež dal do pozornosti, že dôvodová správa k zákonu uvádza, že principiálne rovnaká právna úprava, len v opačnom zmysle, bola prijatá v Českej republike a že sa dôchodkové nároky dotknutých občanom bývalého spoločného štátu budú posudzovať rovnako.

Navrhovateľ vo svojom odvolaní poukázal na právnu úpravu v Českej republike a uviedol, že logickým výkladom prišiel k záveru, že nárok na vyrovnávací príplatok patrí aj osobám, ktorým síce bol pôvodne priznaný predčasný starobný dôchodok, ale v čase podania žiadosti o priznanie vyrovnávacieho príplatku sú riadnymi poberateľmi starobného dôchodku, ktorý im bol priznaný priamo zo zákona.

Navrhovateľ namietal riadne odôvodnenie rozsudku v zmysle ust. § 157 ods. 2 O.s.p. Podľa jeho názoru krajský súd v odôvodnení rozsudku neuviedol, akými úvahami sa pri preskúvaní rozhodnutia odporkyne riadil a ako vec sám právne posúdil. Žiadnym spôsobom sa nevysporiadal s námietkami navrhovateľa, predovšetkým s jeho námietkou, že účel zákona je jasne formulovaný v dôvodovej správe a jeho analogická právna úprava v Českej republike vyplácanie dorovnávacího prídavku z okruhu osôb nevylučuje osoby, ktorým bol starobný dôchodok priznaný pred dovŕšením dôchodkového veku.

Taktiež podľa názoru navrhovateľa mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, keď napriek skutočnosti, že požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu náhleho zhoršenia zdravotného stavu, súd vec prejednal a rozhodol v jeho neprítomnosti. V tejto súvislosti poukázal na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, podľa ktorej je choroba účastníka preukázaná lekársky uznanou práceneschopnosťou považovaná za dôležitý dôvod v zmysle ust. § 101 ods. 2 O.s.p.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa uviedla, že dôvody, ktoré navrhovateľ uvádza v odvolaní považuje za neopodstatnené. Má za to, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci, na základe ktorého náležite právne posúdil vec, pričom nezistil nezákonnosť preskúvaného rozhodnutia odporkyne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O.s.p., preskúmal napadnutý

rozsudok a konanie ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 O.s.p. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spojení s ust. § 250s prvá veta O.s.p. odvolanie prípustné, dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa je dôvodné. Rozhodol jednomyseľne bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ust. § 250ja ods. 3 O.s.p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (www.nsud.sk). Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 28. marca 2018 (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p.).

V predmetnej veci je potrebné predostrieť, že predmetom odvolacieho konania bolo rozhodnutie krajského súdu, ktorým bolo potvrdené napadnuté rozhodnutie odporkyne ako zákonné.

Preto primárne v medziach odvolania Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie odporkyne, najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými námietkami uplatnenými v opravnom prostriedku a z takto vymedzeného rozsahu či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia.

Z obsahu súdneho ako i administratívneho spisu súd zistil, že právoplatným rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2010 bol navrhovateľovi od XX.XX.XXXX priznaný predčasný starobný dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.

Podľa § 69a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok.

Podľa § 69b ods.1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok, má nárok na vyrovnávací príplatok, ak získal pred 1. januárom 1993 najmenej 25 rokov československého obdobia dôchodkového poistenia, za ktoré mu bol po 31. decembri 1992 priznaný starobný dôchodok podľa predpisov Českej republiky.

Odporkyňa svoje rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.02.2016 odôvodnila tým, že navrhovateľovi bol rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2010 od XX.XX.XXXX priznaný predčasný starobný dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Podľa jej právneho názoru poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok nemá podľa § 69 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nárok na starobný dôchodok. Na tom nemení nič skutočnosť, že predčasný starobný dôchodok je po dovŕšení dôchodkového veku starobným dôchodkom. Keďže bol podľa právnych predpisov SR priznaný predčasný starobný dôchodok a nie starobný dôchodok, navrhovateľ nespĺnil podmienku nároku na vyrovnávací príplatok uvedenú v § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z. z.

V predmetnej veci bola predmetom sporu otázka právneho posúdenia nároku navrhovateľa na vyrovnávací príplatok priznávaný odporkyňou starobným dôchodcom v súlade s § 69b ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z. z., a teda posúdenie otázky, či nárok na vyrovnávací príplatok môže vzniknúť len poistencom, ktorým bol priznaný starobný dôchodok podľa predpisov Slovenskej republiky, pretože ide o dorovnanie k starobnému dôchodku, alebo má nárok na vyrovnávací príplatok aj poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok. Či ide o dva rôzne druhy dôchodkov.

Spornou medzi účastníkmi konania je otázka nároku navrhovateľa, ktorý bol poberateľom predčasného starobného dôchodku, na vyrovnávací príplatok podľa § 69b ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z. z.

Podľa názoru najvyššieho súdu v súlade s ust. § 69a ods.1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení predčasný starobný dôchodok je po dovŕšení dôchodkového veku starobným dôchodkom.

Navrhovateľ dosiahol dôchodkový vek dňa XX.XX.XXXX. Navrhovateľ v čase rozhodovania odporkyne bol teda už poberateľom starobného dôchodku. Navrhovateľ sa stal poberateľom starobného dôchodku priamo zo zákona. Navrhovateľ spĺňa podmienky nároku na vyrovnávací príplatok v zmysle ust. § 69b ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z. z.

Odvolačný súd sa nestotožnil s názorom krajského súdu ako i odporkyne, že v uvedenej právnej veci rozhodnutie odporkyne je zákonné, preto rozsudok podľa ust. § 250ja ods. 3 O.s.p. zmenil, zrušil rozhodnutie odporkyne a vec jej vrátil na ďalšie konanie. V novom konaní je odporkyňa viazaná právnym názorom najvyššieho súdu.

Nakoľko súd rozsudok krajského súdu zrušil, nezaoberal sa ďalšími odvolacími námietkami navrhovateľa týkajúcimi sa nedostatočného odôvodnenia rozsudku krajského súdu ako i námietkou jeho ospravedlnenia na pojednávanie.

Súd náhradu trov odvolacieho konania posúdil podľa § 250l v spojitosti s § 250k O.s.p., navrhovateľ bol v odvolacom konaní úspešný, avšak právna zástupkyňa, ktorá si uplatnila náhradu trov konania vo vyjadrení k odvolaniu, tieto v zákonnej lehote nevyčísľala odvolaciemu súdu. Odporkyňa v konaní nebola úspešná a zo zákona nemá na náhradu trov konania nárok.

S poukazom na ustanovenie § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok postupoval odvolací súd v konaní podľa predpisov účinných do 30.06.2016 (zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.